

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 133, Ekim 2022, s. 323-331

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.63930>

Yayın Geliř Tarihi / Article Arrival Date
5.08.2022

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date
22.10.2022

Burak NEMUTLU

MEB, Eğitim Bilimleri

buraknem@gmail.com

Orcid: 0000-0003-4694-3525

Öğretmen Emre YERLİKAYA

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı

yerlikayaemre23@gmail.com

Öğretmen Mustafa AYDOđAN

MEB, Milli Eğitim Bakanlığı

mustafaaydogan23@hotmail.com

ÖMER SEYFETTİN'İN HİKÂYELERİNDE VATAN VE MİLLET SEVGİSİ

Öz

Ömer Seyfettin (1884-1920), Türk hikâyeciliğinin önde gelen isimlerinden birisidir. Askeri bir ailede büyümüş olmasının yanı sıra kendisi de asker olarak görev yapmıştır. II. Meşrutiyet'in ilanı sonrasında Balkan coğrafyasında askeri görevini yerine getirmiş, dolayısıyla siyasi ve toplumsal çatışmaların yakından tanığı olmuştur. Kısa bir hayat yaşamasına rağmen önemli tarih olayları içerisinde bulunmuştur. Hikâyelerinde Balkan Savaşlarından 1.Dünya Savaşına kadar geçen süredeki gerek cephe gerek cephe arkasındaki konuları işlemiştir. Yaşanmış olaylara hikâyelerinde yer vererek milli şuur oluşturmak istemiştir. Özellikle dönemin karmaşıklığından istifade etmek isteyen fırsatçı ve menfaatçi kişiliklere değinmiştir. Ömer Seyfettin'e göre millî kimlik, milletlerin kalıcı bir şekilde ayakta kalabilmesi için sahip olunması gereken en büyük şartlardan biridir. II. Meşrutiyet'in bir diğer yönü de kısmen sağladığı hareket serbestliğine bağlı olarak aydınlarımızın millî kimlik meselesine yönelmesine zemin hazırlanmış olup 1908'den sonra, Türkçülük düşüncesinin Balkan Savaşı'ndan sonra siyasî bir

hüviyet kazandığını ve siyasî bir ideolojiye haline geldiği görülmüştür. Bütün bu gelişmelerle beraber, çeşitli teşekkül ve yayın organlarında millî kimlik meselesi daha sesli ifade edilmeye başlanmış olup Ömer Seyfettin de aktif bir şekilde bu hareketin içinde yer almıştır. Ardından bütün eserlerini bu düşünce noktasından hareketle kaleme almıştır. Eserlerinde millî kimliği kuvvetlendirmek, mücadele azmi ve cesaretini ele alarak geçmişten örnekler taşımıştır. Destanî bir ruhla kaleme alınmış eserler, savaş döneminde gerek halkın gerek askerinin maneviyatında vatan müdafaasının azmini arttırmıştır. Bu çalışmada Türk hikâyeciliğinin öncüsü olarak bilinen Ömer Seyfettin'in hikâyelerinde konu olan vatan ve millet sevgisi incelenmiştir. Yaşadığı dönem, hikâyelerini oluşturan büyük unsurlardan biridir. Milliyetçilik mefkûresi dönemde hem cephede hem cephe arkasında yer almakla beraber İmparatorluk'tan sonra kurulacak yeni Türk devletin zeminini hazırlamıştır.

Anahtar kelimeler: Ömer Seyfettin, Vatan, Vatan sevgisi, Millî duygu.

HOMELAND AND NATION LOVE IN ÖMER SEYFETTİN'S STORIES

Abstract

Ömer Seyfettin (1884-1920) is one of the leading figures of Turkish storytelling. In addition to being brought up in a military family, he also served as a soldier. II. After the proclamation of the Second Constitutional Monarchy, he fulfilled his military duty in the Balkan geography, so he became a close witness of political and social conflicts. Although he lived a short life, he was involved in important historical events. In his stories, he dealt with the subjects both at the front and behind the front, from the Balkan Wars to the First World War. He wanted to create a national consciousness by including lived events in his stories. In particular, he referred to opportunistic and utilitarian personalities who wanted to take advantage of the complexity of the period. According to Ömer Seyfettin, national identity is one of the most important conditions for nations to survive permanently. II. Another aspect of the Constitutional Monarchy was that, depending on the freedom of movement it partially provided, the ground was prepared for our intellectuals to turn to the issue of national identity. Along with all these developments, the issue of national identity began to be expressed more loudly in various organizations and publications, and Ömer Seyfettin took an active part in this movement. Afterwards, he wrote all his works from this point of view. In his works, he carried examples from the past by addressing the strength of the national identity, the determination and courage of struggle. In this study, the love of homeland and nation, which is the subject in the stories of Ömer Seyfettin, who is known as the pioneer of Turkish storytelling, has been examined. The period in which he lived is one of the major elements that make up his stories. While the ideal of nationalism was both at the front and behind the front, it prepared the ground for the new Turkish state to be established after the Empire.

Keywords: Ömer Seyfettin, Homeland, Patriotism, National Feeling.

GİRİŞ

Ömer Seyfettin 1884 yılının mart ayında dünyaya gelmiştir. Babası Yüzbaşı Ömer Şevki Bey, annesi ise Fatma Hanım'dır. Eğitimine ilk olarak Mekteb-i Osmaniye ile başlayıp ardından

1896 yılında Askeri Baytar Rüştiyesi'ni tamamladı. Sonrasında Kuleli Askeri İdadisi'ne başlayan Ömer Seyfettin, buradan naklini Edirne Askeri İdadisi'ne aldırdı. İdadisi bittikten sonra Mekteb-i Harbiye-i Şahâne'ye başladı. İstanbul hayatının başlamasıyla edebiyat hayatına Mecmua-i Edebiye dergisine şiirleriyle katılarak dahil oldu. İlk hikayesi “Tenezzüh” 1902 yılında Sabah dergisinde yayımlandı.

Ömer Seyfettin'in ilk görev yeri Selanik'tir. Ardından İzmir'e gelip Redif Tümeni'ne bağlı olan Kuşadası'nda görev yapmıştır. İzmir'deki hayatında 1906 yılında öğretmen olarak Jandarma okuluna atanmıştır. Öğretmenlik yaptığı süreçte gençlerin fikir ve faaliyetlerine yakından şahit oldu. Aynı zamanda bu dönemde Fransızcasını geliştirme imkânı bulmuştur. Dil kavramıyla yakından etkileşime geçtiği öğretmenlik sürecinden Necip Türkçü'den Türkçe ve milli edebiyat konusunda fikirler edinmiştir.

Yıl 1909'a geldiğinde Selanik Üçüncü Ordu'da görevlendirilen Ömer Seyfettin Balkan coğrafyasında pek çok köyde komutanlık görevi üstlendi. Balkan savaşlarına yakından tanıklık ettiği bu dönemde Balkanlarda çeteler tarafından zulüm gören Türk halkı, Ömer Seyfettin'i derinden etkiledi. Bu yansıma Bomba, Beyaz Lâle, Tuhaf Bir Zulüm gibi eserlerinde yerini almıştır.

Ömer Seyfettin, asker olarak Rumeli/Balkanlar'da görev yaparken yakın tanıdığı olduğu baskı ve zulümleri, savaş günlerinde çekilen acıları ve bu dönemde sosyal hayatın olumsuz bir yönünü oluşturan fırsat düşkünü yeni zenginleri hikâyelerinde geniş olarak işler. Yazar hikâyelerinde kendi askerlik hatıralarından ve günlüklerinden faydalanır, ayrıca günlük ve mektup gibi edebî türleri de hikâyelerinde kullanır. Hikâyelerinde Balkan Savaşı öncesinden başlayıp Birinci Dünya Savaşı sonrasına kadar devam eden süreçte, cephede ve cephe gerisinde yaşananların olumlu ve olumsuz bütün yönleri canlı bir şekilde okunabilir (Kolçak, 2015).

Askerlik görevinin yanı sıra yazarlığı elden bırakmayan yazarın yazıları İstanbul ve Selanik gibi merkezi konumlarda yayımlanmaya devam etmiştir. Tam bu süreçte Ali Canip Bey'e yazdığı meşhur mektup döneme damgasını vuran Genç Kalemler Hareket'inin başlangıcı olmuştur.

Ömer Seyfettin, birçok eserini savaş yıllarında ele almıştır. Özellikle 1912-1914 yılları arasında yazdığı eserleri savaş sürecinin sosyal ve kültürel yaşamın yansıması niteliğindedir. “Yarınki Turan Devleti” başta olmak üzere neredeyse tüm eserlerinde millet kavramını esas almıştır. Nitekim incelendiği üzere savaş yıllarındaki tüm eserlerin Türk milleti için milli benlik ve şuur kavramını ön plana çıkardığı göz önündedir. Vatan kavramının somutluğu cephede yerini alırken milli benlik ve milli şuur kavramları soyut niteliğini aşarak dönemde kendini göstermekten geri kalmamıştır.

Ömer Seyfettin vatan kavramını millettten ayrı tutmadan yazılarını kaleme almıştır. Ona göre vatan ve millet ayrılamaz bir bütündür. Vatan toprağı üzerinde yaşayan her birey de bu ödevin farkında olmalıdır. Aksi taktirde yaşadığı dönemin şartlarının tekrar edeceği ortadadır. Bu ve daha pek çok mefkure edinen Ömer Seyfettin, bulunduğu dönemde fikirlerini yalnızca kalemiyle paylaşmamış aynı zamanda Genç Kalemler Hareketi'nde de kendisini göstermiştir.

Bir insan için en önemli kavramın milli kimlik ve bu kimliğin verdiği görev ve sorumluluklar olduğunu daima belirten yazar değişen dünya nazarında millet kavramının ne kadar önemli olduğunu da tüm yazılarında ele almıştır. Ömer Seyfettin'e göre milli şuura sahip tüm milletler kaderlerini tayin ederken bir adım önde yer almaktadır. Bu nedenle milli şuura

sahip olan bir millet olursak belirleyeceğimiz tüm ülkelere en kısa sürede ulaşarak inancın kuvvetini her dönem yaşayabilir bir hale geleceğimiz kesindir.

1910 ve 1912 yılları arasında ön plana çıkan Genç Kalemler Hareketi, Ömer Seyfettin için fikirleri ve duyguları paylaşmanın en doğru adresiydi. “Hüsün ve Şiir” olarak yayımlanan dergi 9. Sayı itibariyle “Genç Kalemler” adını aldı. Genç Kalemler hareketinin esas amacı dildeki yabancı kelimelerden arınan Türkçe'nin sadeliğiyle ön plana çıkmasıydı. Yabancı kelimelerin Türk dilinden ayrılmasıyla yazı dili ve konuşma dili arasındaki fark kalkacak böylelikle daha fazla insana hitap edilebilecekti. Ali Canip Yöntem, Kâzım Nâmi Duru, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Aka Gündüz gibi yazarların yer aldığı bu hareket “Yeni Lisan” hareketi olarak da bilinmektedir.

Ömer Seyfettin Genç Kalemler arasında yerini alarak milli şuur ve milli kimlik adına önemli bir adım atmıştır. İncelendiğinde Yeni Lisan Hareketi, Türkçe'nin sadeleşmesi için atılan ilk önemli adımdır. Aynı zamanda bu harekette yerlerini alan tüm isimler dönemin Türkçülük hareketini yürüten sanat ve fikir adamlarıdır.

Genç Kalemler yazarları Balkan Savaşları'nın başlamasıyla dağıtıldı. Ömer Seyfettin ise 1914 yılında askerlik görevinden ayrıldı. Sonrasında öğretmen ve yazar olarak hayatını devam ettirmeye başladı. Yazarlık sürecinde “Türk Sözü” dergisinin başına getirildi ve bu dergide Türkçü düşüncenin söz yazarlığını yaptı.

1915 yılında Calibe Hanım ile evlendi. Bu evlilik 1918 yılında bir kız çocuğuna sahipken sonlandı. Bu süreç ve 1. Dünya Savaşı psikolojisi Ömer Seyfettin'i oldukça olumsuz etkiledi. 1917-1920 yılları arasında yazarlığına devam etti ve verimli süreçlerle alanında kendisinden bahsettirmeye devam etti.

Ömer Seyfettin 6 Mart 1920 de henüz 35 yaşındayken Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde vefat etti.

Ömer Seyfettin'de Vatan ve Vatan Sevgisi

Ömer Seyfettin, yaşadığı dönemde gerçekleşen Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşı beraberinde Millî Mücadele dönemine tanıklık etmiş ve hikâyelerinde bu konuları ele almıştır. Yazar savaşın sadece mücadeleyle değil strateji ile kazanıldığını ortaya koyan eseri “Vire” ile teslim olmuş düşman karşısında yüksek değerlerden ödün verilmediğini göz önüne sermiştir. Hikâyenin kahramanı Barhan Bey'in, kaleye zapt ettiği ve sonrasına teslim olan düşman askerine karşı tavrı şöyle ele alınmıştır:

“Korkmayınız ne sarnıç, ne de kuyu zehirlidir, dedi, ben sizi aldatmak için yalnız içine biraz siyah boya attım. Siz tatmağa korktunuz. İnsan ölümden bu kadar korkarsa çok yanılır.” (s.102)

Yazar aynı zamanda Türk askerinin, teslimiyet anlaşması anlamına gelen Vire'ye bakış açısını ele almış. Mücadeleden geri kalmayan askerin, strateji için teslimiyetine Barhan Bey'in söylemiyle şöyle değinmiştir:

“Biliyordu ki Türk askeri çok itaatlidir. Kumandanları ne söylerse hemen yapar. Fakat yalnız bir emre karşı itaat göstermezler. O da ‘teslim emridir. Türk ölmeyi teslim olmaya tercih eder... Evet, ‘Vire’ ye kimse razı olmayacaktı.” (s.96)

Ömer Seyfettin “Pembe İncili Kaftan” hikâyesinde, Anadolu’ya yayılmak isteyen Safevi Şahı İsmail’e karşı Osmanlı Devleti’nin yaşadıkları sorunlardan ve sorunu çözüme kavuşturan hikâyenin kahramanı olan Muhsin Çelebi’nin özelliklerine değinmiştir:

“-Fakat çok cesurdur. Doğrudan ayrılmaz. Ölümden çekinmez. Birçok defa gaza etmiştir. Yüzünde kılıç yaraları vardır.

-Bir kere kendisini görsek...

-Bilmem, çağırınca ayağınıza gelir mi?

-Nasıl gelmez?

-Gelmez işte... Dünyaya minneti yoktur. Şahla geda, nazarında biridir.

-Devletini sevmez mi?

-Sever sanırım.

-O halde biz de kendimiz için değil, devletine hizmet için çağırırız.” (s.127)

Yazar, bu zorlu görevi üstlenen, İran Sarayı’nda pembe incili kaftanı bırakarak devletin şanını yükselten Muhsin Çelebi’nin görevine karşı hiçbir ücretin geçerli olmadığı sözleriyle ortaya koymuştur:

“Mademki bu bir fedakârlıktır, fedakârlık ücretle olmaz. Hasbî olur. Devlete karşı ücretle yapılacak bir fedakârlık, ne olursa olsun, hakikatte şahsî bir kazançtan başka bir şey değildir. Ben maaş, maaş, ücret falan istemem. Fahrî olarak bu hizmeti görürüm. Şartım budur!” (s.130)

Ömer Seyfettin’in milli bilinci kuvvetlendirmek, yurt savunmasında mücadele azmi ve cesareti vermek için geçmişten taşıdığı örneklerden birisi de “Teke Tek” hikâyesinde mevcuttur. Düşman karşısında yüksek değerlerden taviz vermeyen Cem ile Kasım yaptıkları yiğitliklere değinilen hikâyede bu gençlerin silahsız galip geldiği teke tek dövüşlerde düşmana tavırları Kasım’ın ağzından şöyle ifade edilmiştir:

“Er meydanında ölmek şerefine o layık mı ki...” (s. 183)

Hikâyede Cem’in düşman karşısında mağlubiyetine binaen Kasım’ın silahsız galibiyeti ve düşmanı öldürmeyişi değerlerine sahip çıktığının göstergesidir. Genç yaşta olmalarına rağmen türlü türlü görevler başaran bu Türk gençlerinin:

“Unutmadıkları şey istikbale aitti: ‘Kızılzelmâ’ya gidilecekti. Bu hücumlar, bu akınlar, bu muhasaralar hep oraya yol açmak içindi.” (s.178)

Ömer Seyfettin’de Millet, Milliyetçilik ve Millî Benlik

Ömer Seyfettin Türk tarihinin önemli dönüm noktalarını içine alan dönemde yaşamıştır. Bu dönem, İmparatorluk’tan milli bir devlet yapısına geçiş sürecidir. Diğer bir deyişle toplumsal, sosyal, siyasî ve ekonomik sorunların birbirini takip ettiği bir süreçtir. Ziya Gökalp ve Ali Canip gibi arkadaşlarıyla ortak mefkûresi olan Türkçülük ve Milliyetçilik hareketinin öncülerinden birisi olan Ömer Seyfettin millî devlet fikrine zemin hazırlamıştır. Yazar millî benliğin önemi ve döneme yansımaları “Memlekete Mektup” hikâyesinde, Cemil Bey’e yazılan mektupta memleketin vaziyetini göstererek ele almıştır:

“İslâmlıkta milliyet olmadığı halde siz Türkler bu davaya kalktınız. Muharebeler filan hep sizin gibi milliyetperverlerin yüzünden çıktı.” (s.180)

“Her koyun kendi bacağından asılır. Biz Araba, Aceme karışmayız. Buradaki Türkler hiç milletlerinden bahsetmemeli! Selamet ancak bundadır!” (s.181)

Yazar bu fikirlere cevaben Türk milliyetçiliğini hikâyede şöyle ele almıştır:

“Biz Türkler tarihte ne kadar felâketler geçirmişiz. Devletimiz hükümdarsız, hükümeteşiz kalmış. Kardeşler birbirine düşman olmuşlar. Fakat nihayet, yine toplanmışız. Yine ölmemişiz. Saadetin de felâketin de geçici şeyler olduğunu hatırlatmak insana biraz teselli veriyor.” (s.182)

“Evet, nihayetsiz elemelerimiz, dayanılmaz sefaletlerimiz var. Fakat bizim bir ruhumuz var ki ölüm ona kanat geremez. Bizim bir ruhumuz var ki “öldü, öldü” sanılır da yine ölmez. En umulmadık bir zamanda birdenbire dirilir. Bugünün İstanbulluları bizim bu ölmez ruhumuzu bilmiyorlar. Türkleri komşu milletler gibi sanıyorlar. Anadolu’yu, Azerbaycan’ı, Kafkasya’yı, Türkistan’ı, Buhara’yı dolduran fertlerin “dini bir, dili bir” kardeş olduklarını İstanbullular anlamıyorlar. İstanbullular ‘Wilson Umdeler’ne akıl erdiremiyorlar. Milleti ırktan ayırt edemiyorlar. Hepsinin müfekkiresi ‘devlet mefhumu’ içinde zebun! Hâlbuki siyasî hudutların ne ehemmiyeti olabilir. Bunları insanlar yapar. Milliyeti, milliyet denilen birliği Allah yapmıştır. Hiçbir kuvvet onu parçalayamaz!” (s.183)

“Hürriyet Bayrakları” adlı hikâyenin konusu 1908 yılında geçmektedir. Hikâye dönemin siyasî şart ve koşullarını açık bir şekilde ortaya sermiştir. Ömer Seyfettin, düşüncelerini bir makalede değil de daha çok etkin olduğu hikâye tarzında işlemiştir. Bu hikâyede, “Osmanlı milleti”, “Osmanlılık”, “Millî farkındalık” kavramlarının ne ifade edildiğini açıklar. Hikâyede, Bulgaristan’da bulunan Cumayibola’dan Razlık’a giden subay/anlatıcı ve zabitanın 2.Meşrutiyet’in ilanının 2. yıldönümü olan kutlama şenlikleri hakkında bir sohbet konu edilmiştir.

Subay/anlatıcı askeri bir eğitim almış ve orduya mensuptur fakat zabitanın ise daha farklı bir eğitim görmüş ve daha sonradan orduya dâhil olmuştur. Subay/anlatıcı ve zabitanın arasında geçen konuşmada zabitanın, 10 Temmuz’un Osmanlı Devleti içerisinde bulunan Türk, Arnavut, Arap ve Bulgar, Rum, Sırp, Ermeni, Osmanlı milleti olduğunun görüşünü savunurken, subay/anlatıcı ise Osmanlı Devleti’nin içerisinde bulunan bu milletlerin Osmanlı milleti adında tek bir çatı altında toplanamayacaklarını toplansalar bile bunun kalıcı olamayacağını hepsinin ayrı birer millet olduğunu, dillerinin, dinlerinin ve vatanlarının da farklı olduğunu görüşündedir:

“ — Bir cinsten olmayan şeyler cemedilemez. Mesela on kestane, sekiz armut, dokuz elma... Nasıl cemededeceksiniz. Bu mümkün değildir. Ve bu imkânsızlık nasıl riya ve bozulmaz bir kaide ise birbirinden tarihleri, ananeleri, meyilleri, müesseseleri, lisanları ve mefkûreleri ayrı milletleri cemedip hepsinden bir millet yapmak da o kadar imkânsızdır. Bu milletleri cemedip "Osmanlı" dersiniz, yanılmış olursunuz.” (s.233) diyerek durumu izah etmiş olur.

Subay/anlatıcı, Osmanlılık kavramının sadece devletlerle ilgili bir kavramdan dışarıya çıkamamış olduğunu eskiden bize esir olan bu milletlerin eskisi gibi güçsüz olmadıklarını hatta bizden intikam alacaklarını şu şekilde izah eder:

“ ..."Osmanlılık" kelimesinin düveli bir tabirden başka bir şey olmadığını; Rumların, Bulgarların, Sırpaların, bütün o eski esirlerimiz olan bugünkü uyanık milletlerin Türklerden

intikam almak ve kendi öz kardeşleriyle, Balkan hükümetleriyle birleşmekten daha tabii, daha makul, daha mantıklı, daha haklı mefkûreleri olamayacağını anlattım.”(s.233)

Fakat zabıt, tüm bu izahlara rağmen bu durumu kabullenmeyerek köyün orta yerindeki binada kırmızı bayrakların asıldığını göstererek, “Yarın Osmanlı vatanına düşmanlar hücum ettiği vakit sizden evvel onlar koşacaklar, Osmanlılık namına kanlar dökcekler, Osmanlılığı kanlarıyla kurtaracaklar...” (s.235) dedi. Hâlbuki durumun aslı öyle değildi. Subay/anlatıcı ile zabıt köye indiklerinde gördükleri şeyin bayrak değil de kırmızıbiber olduklarını gördükleri vakit artık aralarındaki münakaşa bir sonuca ermişti. Subay/anlatıcı uzaktan bakıldığında bayrağı andıran bu kırmızıbiberlerin ülkenin içinde bulunduğu vahim durumu tam anlamıyla gözler önüne serdiğini düşünüyordu.

“Hakikaten, zehir kadar acı olan bu kırmızıbiber dizileri uzaktan pek cazibeli ve al hürriyet bayrakları gibi parlıyor, insana ne olursa olsun bir şeyi alkışlamak "Yaşasın! Yaşasın!" diye haykırmak arzuları veriyordu.” (s.237)

Ömer Seyfettin düşünce tarzı ve görüşleriyle Ziya Gökalp'i örnek aldığı ve “Primo Türk Çocuğu” adlı hikâyesinde Ziya Gökalp'in Turan maksatlı sözü olan “Vatan ne Türkiye'dir Türklere, ne Türkistan, Vatan büyük ve müebbet bir ülkedir: Turan...” ile başladığı görülmüştür.

Bu hikâyede Primo adlı çocuğun babası Türk annesi ise İtalyalıdır. Fakat çocuk bu yaşına kadar hep İtalyan gibi eğitilmiş ve büyütülmüştür. Hatta ismi bile Türklerin kullandığı bir isim olmamakla birlikte Türkçe bile bilmemektedir. Bir gün Primo ve Türk paşasının oğlu olan Orhan ile sohbet ettiğinde Orhan'ın ona senin baban Türk sen de Türk'sün demesiyle ve ona Genç Türklerin beyannamesini tercüme etmesiyle babasıyla ve kendisiyle müteşekkir olur. Hikâyede evliliğin son zamanlarında babanın milli duygularının kamçılanmasıyla birlikte evlilikte problemler yaşanmaya başlanmıştır. Primo da babasını ve Türk olmayı tercih etmiştir.

“Primo oturduğu yerden şiddetle fırladı. Grazia ve Kenan Bey ne yapıyor diye birbirlerine bakiştılar. Primo ellerini kalçalarına dayamış, facia ve heyecan tavrıyla bir annesini, bir babasını süzdü ve gayet bozuk bir Türkçe ile:

- ‘Ben... Turko çocuk... Ben, yok İtalyano... Ben burda... Ben çocuk Türk...’ diye haykırdı.”(s.187)

Bahar ve Kelebekler, Ömer Seyfettin'in Genç Kalemler'de yayımlanan ilk hikâyesidir. Hikâyede herkes tarafından anlaşılabilir üslûpta bir dil kullanılmıştır. İşlenen konular ise eski yeni kuşak farklılıkları, milli kültüre dönüş, eski geleneklere özlem, Türk kadının toplumdaki yeri ve değişimidir.

Bu hikâyede fikir taşıyıcımız yaşını almış fakat hala bilinçli, kültürüne sadık ihtiyar ninedir. İhtiyar geçmişe özlem duymakta ve kültürlerimizin giderek etkinliğini kaybettiğini yeni kuşak tarafından sahip çıkılmadığının farkındadır ve bu durumdan büyük üzüntü ve kaygı duymaktadır. Hikâyede yeni kuşağı ve batılı değerleri genç bir kız temsil etmektedir, eski kuşağı ve gerçek öz Türk değerlerini de ihtiyar nine temsil etmektedir. Her ikisinin de sosyal bakış açıları, değerleri, amaçları ve istekleri tamamen farklıdır.

“Bahar ve hayata karşı dargın gibi arkasını dışarıya çevirmişti.” Yazarın bu cümlesinde ihtiyar ninenin şu an ki yeni hayata karşı mutsuzluğundan bahsetmiş olup yanında bulunan genç

kız da o sıra roman okumaktadır. Ninenin,“Söyle yavrum, o roman ne diyor?” sorusunun ardından aralarında geçen konuşma şöyledir:

“...Fransızca bir roman işte...

-İsmi ne?

-Dezaşante...

-Ne demek?

-“Sevinç ve saadetten mahrum kadınlar“ demek.

-Onlar kimmiş?

-Biz... Türk kadınları...”

Nine eski Türk kadınlarının sevinç ve saatten mahrum kaldıklarına katılmayıp asıl şimdiki genç kızların bu vahim durumun içerisinde olduğunu düşünüp üzüldü.

” Ah işte bu kitaplar onları zehirliyor, onları solduruyordu. Onları bahara, saadete yabancı bırakıyordu.” (s.93) dedi.

Nine; bu sözünde eski nesil Türk kadınlarıyla yeni nesil Türk kadınlarının mevsimleri algılayış şekillerinin bile aynı olmadığını, her yönden iki neslinde farklı olduğunu, yeni nesil kadınların mutsuz ve yeni benlik arayışı içinde batı etkisinde boğulduklarını ama hiçbir şekilde saadet bulamayıp sosyal hayatın her alanında başarısız olduğunu dile getirmiştir.

“Kibar ve zengin efendiler kızlarına Farisî öğretir, cami dersi gösterirdi. Tuhfe-i Vehbi’yi okuturlardı. Fuzuli’nin, Baki’nin gazellerini ezberlerdik. Mesnevi’yi anlardık. Mükemmel seciler, kafiyeler yapar, kocalarımızla müşare eder, hafızamıza, zekâmıza, nüktelerimize onları hayran ederdik. O vakit bir kadın için en büyük meht: Fâzıla, edibe, Şaire, âkile idi” (s.117)

Nine bu sözünde ise yeni neslin eğitim tarzındaki ile eski neslin eğitim tarzının karşılaştırmasını yapmış ve yeni neslin lisanlarının bozuk olduğunu, aldıkları eğitimde Türk kültürünün güzelliklerinin kazandırılmadığını ve bu durum neticesinde de genç kızların batıya özenip hayranlık duymasına sebebiyet vermesinden bahsedip yakınmaktadır.

“Saadet uzak bir hayale, yetişilmez bir hülyaya inkılap etti... Adetlerimizle beraber sevinçlerimiz de söndü. Şimdi şaşkın ve mustarip bir nesil... Her şeyden nefret eden, her şeyi fena gören, her şeyi karanlık gören, berbat, hasta tedavisi imkân haricinde bir nesil... Ah şimdiki mariz ve müteverrim muhit...” (s.119).

Nine son sözlerinde ise yeni neslin batıyı örnek almasıyla saadetin boş bir hayalden ibaret olduğunu ve artık eski güzelliklere ve iç huzura kolay kolay kavuşamayacağımızı, batıya özenme hırsının gittikçe artıp arsızlaşacağımızı dile getirmiştir.

Hikâyenin sonlarına doğru ise kızın sözleri yazar asıl mesajını vermek istemiştir. Yazar burada her şey gibi Türk kadının da değişip ve farklılıklara ayak uydurması gerektiğini ama bu adaptasyonu sağlarken kendi milli benliğinden uzaklaşmaması gerekip eski ve yeniye harmanlaması gerektiğini belirtmiştir. Zaten hikâyede verilmek istenen ana düşüncede tam olarak budur.

“Mademki terakkiden içtinap kabil değildi ve terakki ise mutlaka değiştirmek, mutlaka eskiye benzememek idi, o halde asırlarca evvelki Türk kadınlığı da iptidai, mebnai halinde

kalamazdı. Kuklalıktan, bebeklikten, masumiyetten, hâsılı dişilikten çıkacak, hakiki kadın haline gelecek, erkeklere tefevvuk etmese bile müsavi bulunacak, bütün manasıyla insan, insan, insan olacaktır.” (s.121)

Yazar, batı kültüründe yetişen kadınlar için kuşların can yakıcı feryat ettiklerine yer verip hikâyeyi sonlandırmıştır:

“Nerede oldukları belli olmayan kuşlar, insafsız ve yakıcı bir hücumu uğramışlar gibi ansızın bütün kuvvetleriyle cıvıldamaya başlıyor, bütün tabiatı istila eden şedit, feci cıvıltılarla acı acı feryat ediyorlardı.” (s.125)

SONUÇ

Ömer Seyfettin, Türk hikâyesinin ileri gelen isimlerinden bir tanesi olmakla birlikte, yaşadığı dönemin siyasi, toplumsal ve ekonomik getirilerine şahit olmuştur. Başta Balkan Savaşları ve 1. Dünya Savaşı olmak üzere birçok muharebeye şahit olmuştur. Savaşın açlık, yoksulluk ve ölüm demek olduğunu görmüştür. Dönemde varını yoğunu, canını ortaya koyan milletin yanı sıra yoksulu ezen, fırsattan istifade ederek halkı sömüren kesim de bulunmaktadır.

Yazar, Balkan Savaşları'ndan 1.Dünya Savaşı'na kadar geçirdiği dönemin gerek cephede gerek cephe arkasında yaşanan olayları hikâyelerine konu edinmiştir.

Ömer Seyfettin'in incelenen hikâyeleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yazarın vatan ve milliyet kavramlarını milliyetçi bakış açısıyla kaleme almış olduğu anlaşılmaktadır. Hikâyeler, içerik yönünden değerlendirildiğinde ise hikâyedeki konuların çoğunun savaş cephelerinden, cephe arkalarından kısacası gerçek hayattan hikâyeler olduğu görülmüştür. Hikâyelerini mizah unsurlarıyla harmanlamış olduğunu da unutmamak gerekir. Ömer Seyfettin'in bu hikâyelerdeki temel amacı Türklerde millî şuuru uyandırmak ve kuvvetlendirmek olmuştur. Çünkü her gün değişen ve gelişen dünyada, bir milletin ayakta kalması için gereken en mühim şart milli şuurun varlığıdır ve Ömer Seyfettin bunun tam anlamıyla farkındadır.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Kenan, “Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgiler”, İnkılap Kitabevi/1860-1923.
- Seyfettin, Ömer, Bütün Eserleri Hikâyeler 1, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1999.
- Seyfettin, Ömer, Bütün Eserleri Hikâyeler 2, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1999.
- Seyfettin, Ömer, Bütün Eserleri Hikâyeler 3, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1999.
- Seyfettin, Ömer, Bütün Eserleri Hikâyeler 4, İstanbul: Dergâh Yayınları, 1999.
- Seyfettin, Ömer, Yarınki Turan Devleti, İstanbul: Çağrı Yayınları, 2010.
- Polat, Nazım Hikmet, “Ömer Seyfettin,” TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), İstanbul 2007, c. 34, s. 80-82.